KAMPEERVAKANTIE

MAASDUINEN

3 juli 2021- 10 juli 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord van de voorzitter	3
Excursieoverzicht	4
Eikenprocessierups	7
Rozen	7
Algemene beschouwing	8
De jeneverbes	9
Fietstocht naar ’t Sohr	11
Wandeling op de Hamert	12
Plantenlijst	13
Vogellijst	18
Vlinders	19
Libellen	20
Overige Insecten	21
Paddenstoelen	22
Spinnen	23
Slakken	23
Zoogdieren	23
Reptielen en amfibieën	23

Zandhagedis
Yolanda ten Thije

Sporen van een vos
Yolanda ten Thije

Drijvende waterweegbree
Yolanda ten Thije

Colofon

Uitgave van de Algemene Kampcommissie van de KNNV
Eindredactie en opmaak: Yolanda ten Thije, augustus 2021

Voorwoord van de voorzitter

Yolanda ten Thije

Dankzij de versoepelingen van de coronaregels kon onze KNNV-vakantie Maasduinen gewoon doorgaan. Al voor het kamp begon kregen we, als voorbereiding van onze excursieregelaar Gerda, een enquête over onze interesses.

De excursies worden door de excursieregelaars voor verkend *Gerda van Uffelen*

We verbleven op het kampeerterrein Den Buizerd, onderdeel van het Landgoed Geijsteren. Het is een mooie camping uit Het Groene Boekje met zeer ruime plaatsen. Door de anderhalvemeterregel was er geen convotent en werden er 's avonds geen choc en koekjes uitgedeeld. Gelukkig konden we om 20.00 uur steeds droog buiten zitten en was het handhaven van de 1,5 m afstand met 16 deelnemers geen enkel probleem. Het is altijd weer verrassend te ontdekken wat voor specialisten zich in een kamp bevinden. Zowel de floristen als de vogelaars konden hun hart ophalen. Dankzij Lex herken ik nu de roep van de Zwarte specht, die regelmatig op het kamp was te horen. Marlies stortte zich naast de vogels ook op de amfibieën, reptielen, insecten en zelfs de slakken. In Nationaal Park De Maasduinen zochten we naar amfibieën en reptielen. We vonden daar de Zandhagedis, de Heikikker en de Rugstreeppad.
Door het natte weer waren er veel paddenstoelen, die door Herman en Klaske op naam werden gebracht. De sfeer tijdens dit kamp was uitstekend, steeds waren er verschillende mensen die wel wilden rijden of een excursie wilden leiden. De laatste avond hebben we afgesloten met een hapje en een drankje.
Dankzij onze admin, Klaske, allemaal coronaproof.
We kunnen terugkijken op een uitstekend kamp, zowel qua locatie

Tengere Distel bij de parkeerplaats van de Jumbo in Wanssum
Inge van Iterson

als het goede excursieprogramma dat was samengesteld door onze excursieregelaars Hans en Gerda. Het weer viel achteraf mee. De vele waarnemingen en het enthousiasme van de deelnemers maakten het plaatje compleet.

Excursieoverzicht

Gerda van Uffelen

1 Maasduinen

De Maasduinen liggen op de oostelijke Maasoever in het uiterste noordoosten van Limburg. Ze zijn op te splitsen in verschillende kleinere natuurgebieden, vaak oude landgoederen, deels nieuwe waterbergingsprojecten om hoge waterstanden in de Maas beter te kunnen opvangen. Vanaf camping De Buizerd is het gebied iets te ver weg om te wandelen en ook nog op excursie te gaan. Het is goed met de auto te bereiken via de Koninginnenbrug bij Wanssum, voor fietsers zijn er ook twee veerponten: de autopont tussen Vierlingsbeek en Bergen, en de fietspont tussen Blitterswijck en Wellerlooi. Het bestaat uit bossen, heide en vennen, en vormt het langste rivierduinengebied in Nederland. Het wordt beheerd door het Limburgs Landschap, Staatsbosbeheer en een aantal andere organisaties.

- **1a. Bergerbos**
  De bossen in het noorden van de Maasduinen vormen een mooie fietsbestemming, In dit gebied zijn als laanbomen niet alleen eiken en lindes aangeplant, maar ook essen en robinia's. Er zijn zoals ook elders aardig wat vogels waar te nemen, onder andere de wielewaal.
- **1b. De Hamert**
  De Hamert is een oud landgoed in de zuidelijke Maasduinen, en biedt een afwisseling van bos, heide en vennen, plus een mooi doorwandel baar stukje langs de Maasoever, met een keur aan rivieroeverplanten, en een klim tegen het rivierduin naar het landgoed.

De Maasoever
Inge van Iterson

Er zijn verscheidene wandelroutes uitgezet. In de vennen en poeltjes kikkers, op het land de zandhagedis, op de hei konijnen, en reeën in het bos. Landschappelijk is dit een van de mooiste onderdelen van de Maasduinen.

- 1c. Bleijenbeek

In de Bleijenbeek leven bevers, zoals trouwens op veel plekken in Limburg: niet alleen de nakomelingen van ooit uitgezette bevers, maar ook voor dieren uit het aangrenzende Duitsland. Het is een oud park rond de kasteelruïne Bleijnbeek, met een gevarieerd bos. Het gebied ligt vlak bij de Eckeltse Bergen, ook een wandel- en fietsgebied waar o.a. de nachtzwaluw voorkomt.

2 Landgoed Geijsteren

Camping De Buizerd ligt op het Landgoed Geijsteren; dit is de natuurcamping, niet te verwarren met de watersportcamping aan de Maasoever. De camping ligt tussen twee aspergevelden in, die er in het aspergeseizoen niet fraai uitzien, maar daarbuiten wel. Op loopafstand liggen de westelijke Maasoever, de ruïne van het kasteel, en het dorpje Geijsteren. Het landgoed is mooi gemengd bos, met een oude kapel en watermolen, waar in de buurt beversporen te zien zijn.

- 2a. Boshuizerbergen

De Boshuizerbergen zijn een open gebied met veel dennen en wat eiken. Het is een landschappelijk mooi gebied, met een van de grootste jeneverbesstruwelen van Nederland. Er staan jeneverbesstruiken in alle vormen en maten. Een deel daarvan is niet toegankelijk vanwege natuurbescherming en onderzoek, maar er zijn genoeg struiken om te bekijken en te fotograferen.

3. Castenrayse vennen

De Castenrayse vennen liggen bij Castenray, ten zuidoosten van Geijsteren, en zijn per fiets of auto te bereiken. Het is een afgegraven veen met veel plassen, junglenatuur, broekbos en grasland. Er zijn wandelroutes uitgezet. Laarzen worden aangeraden voor deze wel heel natte omgeving, en er zijn veel muggen.

Op de terugweg de Ooievaar
Ineke Allis-Sicherer

9. Mariapeel
De Mariapeel is een onderdeel van Nationaal Park De Pelen, samen met de Grote Peel en de Deurnsche Peel. De Mariapeel ligt het dichtst

bij de camping en is het best per auto te bereiken (25km). Het is een vogelrijk gebied met een uitgezette wandeling vanaf het biologische station in Helenaveen. Het veenlandschap – voor turfwinning afgegraven veen – is kenmerkend voor dit deel van Brabant.

10. Schadijkse bossen
De Schadijkse bossen zijn een bosgebied ten noorden van Horst, te bereiken met de fiets (15km) of auto. Het is een gevarieerd maar niet spectaculair gebied met uitgezette wandelingen. Tijdens de excursie wat aardige waterplanten gezien, en veel vlinders.

11. Schuitwater
Het Schuitwater, ten noordoosten van Horst, is een afwisselend gebied met heide, bos en grasland. Het is met de auto of via een mooie fietsroute (19km) te bereiken. Voor alle fietsexcursies geldt dat het fietsroutenetwerk in deze streek nog volop in ontwikkeling is, dus kaarten en knooppuntenroutes verouderen snel! Er is een uitgezette wandelroute. Er is veel water, dus ook veel muggen, maar een gevarieerde plantengroei, en veel paddenstoelen en insecten.

12. 't Sohr (en Ooijen)
't Sohr is een oude Maasarm, het plaatsje Ooijen ligt tussen dit water en de huidige Maas. Het is een mooi, gedeeltelijk open landschap met veel open water – dus rijk aan plantengroei, libellen en vlinders. Het is goed per fiets te bereiken. Een goede toegangsweg naar 't Sohr is ook per auto makkelijk te vinden, bij forellenkwekerij Keizersberg (met terras).

14. Heukelomse Beek
De Heukelomse Beek is sinds 2016 als natuurgebied in beheer bij het Limburgs Landschap (zuidkant) en de Stichting Natuurlijk Heukelomse Beekdal (noordkant). Het is een project om de waterberging in dit gebied uit te breiden, waardoor landbouw er niet meer rendabel was. Het is een prachtig open beekdal, met veel planten, vogels, vlinders en libellen. Er is een wandeling langs de beek, waar laarzen of waterdichte schoenen een groot deel van het jaar een must zijn.

Bodemprofiel van de Schadijkse bossen
Hans Fortuin

Nest van Eikenprocessierups
Ineke Allis-Sicherer

Eikenprocessierups

Gerda van Uffelen

Waar eiken zijn, is in de zomer de eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*) te vinden. Ze dragen brandharen, die door de wind vanaf de nesten worden meegenomen, en bij mensen en dieren een allergische reactie kunnen veroorzaken. Het is handig om bij deze nesten, op eikenbomen, uit de buurt te blijven, maar ook dan is het risico op contact met de brandharen niet uitgesloten. Doorsneeklachten zijn: het gevoel of er iets in je oog zit (goed uitspoelen helpt), en op allerlei plaatsen jeukende bultjes (daartegen zijn crèmes in de handel, de brandharen verwijderen met plakband schijnt ook te helpen). Deze klachten gaan doorgaans binnen twee weken over, alleen bij een ernstige allergische reactie is een bezoek aan de huisarts of eerste hulp noodzakelijk.

Eikenprocessierups
Gerda van Uffelen

Rozen

Gerda van Uffelen

In het gebied rond Geijsteren is veel land- en kleinschalige tuinbouw: er worden veel groenten gekweekt, maar ook veel tuinplanten en -bomen. Hopelijk hebben ze niet te veel te lijden gehad van de wateroverlast in de week na ons kamp. Vlak naast camping De Buizerd liggen enkele velden waarop lage rozen worden gekweekt. Tijdens ons verblijf stonden daar vaak Poolse busjes, en waren er mensen ingespannen bezig. Tijdens een praatje met een van hen bleek dat ze aan het enten of oculeren waren: het aanbrengen van stekken of knoppen van bepaalde cultuurvariëteiten van rozen op daarvoor gekweekte onderstammetjes. Een plaatselijke gepensioneerde boer wist te vertellen dat dit zo'n gewaardeerd handwerk is, dat deze specialisten zelfs naar Australië worden gevlogen om daar op rozenkwekerijen te werken. Geen onderbetaalde uitbuiting dus...

Algemene beschouwing

Ineke Allis-Sicherer

De eerste dag fietsten we naar 't Sohr, waardoor we meteen een indruk kregen van het waterrijke gebied langs de Maas. We zagen uitgestrekte kamille velden en fietsten langs de toegangsweg naar de poort van kasteel Blitterswijck, uit de 14e eeuw en nu alleen nog ruïne, wat we niet bezocht hebben. Wat ons wel opviel deze week, was, dat veel, soms amper toegankelijke modderige wegen een officieel straatnaambordje hadden. De fietspaden zijn hier en daar half ondergelopen, maar goed geplaveid, zodat je er makkelijk door fietst.
Het gebied De Hamert, onderdeel van het nationaal park de Maasduinen, was heel aantrekkelijk met een grote variatie aan biotopen, zo loop je in het bos, met heuvels, zo loop je langs de Maas met uitgebreide bloemenvelden en verderop kom je bij de stuifduinen terecht. Langs de Maas was aan de overkant een stuk met een steile wand, waar we uitgebreid vele oeverzwaluwen zagen vliegen.
De Heukelomse beek was voorzien van vlonders en daar deden we leuke plantwaarnemingen. Verderop was het goed drassig, dus hoge schoenen en laarzen waren geen overbodige luxe. Door de harde wind waren er niet veel waarnemingen van vlinders, libellen etc. Terug op de camping had de wind ook schade aangericht.
Ook het Schuitwater was een boeiend gebied met veel afwisseling en leuke waarnemingen. In de kring heb ik de volgende excursiegangers wel gewaarschuwd voor de enorme hoeveelheden muggen waar je door belaagd wordt.
De Schadijkse bossen vielen eerst nogal tegen door de overmaat aan Amerikaanse vogelkers, waardoor er weinig andere begroeiing stond. Tot we een diep gelegen vennetje vonden, waar we toch een tijd doorbrachten met libellen en plantjes op naam brengen.
Tenslotte nog een dag naar de Maasduinen, gestart bij het bezoekerscentrum, wat zeer de moeite waard was, al was het maar om de manier waarop het gebouwd is, maar ook door de informatie die tentoongesteld was. De wandeling langs het Reindersmeer, met een mooi rolstoel pad, was erg de moeite, door het fraaie uitzicht. Je waande je echt in het buitenland. In de vogelkijkhut troffen we een eenzame rugzak, die we bij de receptie hebben afgegeven en die weer bij de eigenaar terecht is gekomen.
Al met al is dit zeker een gebied dat vaker in het programma mag worden ingelast, misschien ook wel voor een 10- daags kamp, want we waren nog lang niet uitgekeken.

De toren van Den Schellaert in Wanssum
Gerda van Uffelen

De jeneverbes

Marijke Drees

De Jeneverbes was de eerste boom die aan het eind van de laatste IJstijd de stuivende zandvlakten koloniseerde. Hij kan tegen barre omstandigheden, maar niet tegen beschaduwing. Toen het klimaat verbeterde, en Nederland bedekt raakte met bos, verdween de jeneverbes uit het binnenland. Met uitzondering van de duinen. Later heeft hij zich weer over de zandgronden in het oosten en zuiden verbreid, mogelijk geholpen door de mens. In de 17e eeuw werd het destilleren van jenever uitgevonden. De 'bessen' dienen als smaakmaker. Een struweel van jeneverbes is een ecosysteem met een apart microklimaat, dat een plek biedt voor bijzondere soorten mossen, korstmossen, schimmels, insecten en vogels.
In de Boshuizerbergen is een behoorlijk uitgebreid (4000 struiken). Landschappelijk prachtig, met heel hoge jeneverbesstruiken. Zie ook **https://www.verspreidingsatlas.nl/0691.** Het probleem is een gebrek aan verjonging. Nijmeegse en Groningse onderzoekers denken dat dit veroorzaakt wordt door de verzuring en vermesting van de kalkarme bodem door de neerslag van stikstof. De onderzoekers meten de mineralen in de naalden. Ook kijken ze naar het voorkomen van mycorrhiza in de wortels. Door de schimmels kunnen de bomen ook op arme gronden genoeg mineralen opnemen. Verandering van de bodemchemie is schadelijk voor die schimmels.

Marijke Drees **j.drees1@kpnplanet.nl** maakte een zoekkaart met organismen die voorkomen op de Jeneverbes. Die is als bijlage bij dit verslag gevoegd. Zij hoort graag van jullie vondsten.

Jeneverbesstruweel in de Boshuizerbergen
Willy Fortuin

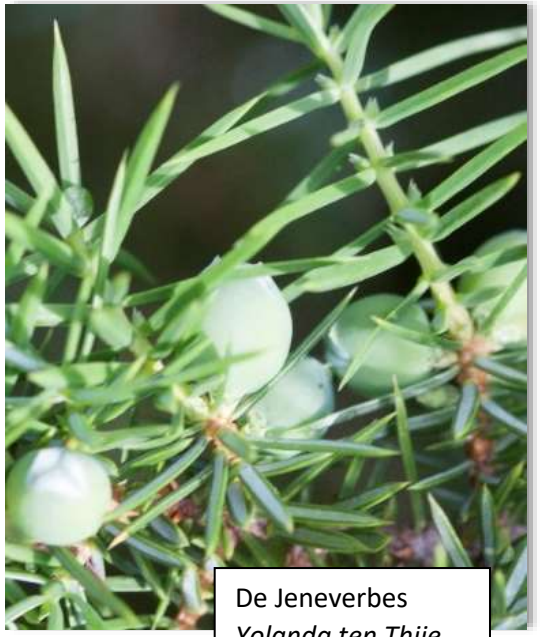

De Jeneverbes
Yolanda ten Thije

Enkele organismen op de jeneverbes

Marijke Drees

Jeneverbesschildwants, Chlorochoa juniperina

Jeneverbeskielwants, Cyphostetus tristriatus

Jeneverbeskaaszwam, Postea balsamea

Jeneverbesspleetlip, Lophodermium juniperinum

Jeneverbeskorstzwam, Amylostereum laevigata

Jeneverbesbekertje, Pithya cupressina

Meidoornjeneverbesroest, Gymnosporangium clavafiiforme

Peerjeneverbesroest, G. sabinae

Peerjeneverbesroest op peer

Kussentjesroest, G. tremelloides

Jeneverbesmijt, Trisetacus quadrisetus

Jeneverbesrondknopmijt, T. juniperinus

Witte jeneverbesgalmug, Oligotrophus gemmarum

Rode jeneverbesgalmug, O. juniperinus

4/7-2021 Fietstocht naar ’t Sohr

Klaske ten Grotenhuis

Met 6 deelnemers gingen we met een kaartje en beschrijving op pad. Langs mooie weggetjes kwamen we in Wanssum. Via het (lelijke) industrieterrein komen we in het Maaspark Ooijen-Wanssum. Hier veel bloemrijke weilanden (niet overal) met veel Akkerdistel, Kamille en Jacobskruiskruid. Soms een mooie berm met Knoopkruid en Geel walstro. Door Blitterswijck de knooppuntenroute gevolgd. De afslag Naar ’t Sohr gemist en iets zuidelijker uitgekomen bij een vis plek met een praatgrage Limburger. Daar bij het water koffiegedronken en de goede weg terug gevonden. Richting ’t Sohr – een molen zonder wieken- een prachtige plas gevonden met mooie oever- en waterplanten zoals Kattenstaart, Egelboterbloem en Waterweegbree. 4 deelnemers nemen een drankje bij de molen, Herman en ik gaan terug naar de oude Maasarm om boterhammen te nuttigen en nog even te inventariseren. Bij al die mooie bloeiende planten weinig insecten te vinden. Wel een aantrekkelijk landschap.
Gezien aan insecten: Atalanta en Klein koolwitje, Bruinrode heidelibel, Oeverlibel, Aardhommelsoort. Akkerhommel, een Hommelbijvlieg. Onderweg nog Bruine zandoogjes en een Gehakkelde aurelia. Toen we de anderen van de groep terugzagen, zijn we via Meerlo en Wanssum terug naar de camping gefietst. Een mooie fietstocht vanaf 9 uur tot ongeveer 14.00 uur.

Bij de molen een forellenvijver met veel Watergentiaan
Ineke Allis-Sicherer

Vrouwtje Bruinrode heidelibel
Willy Fortuin

5/7- 2021 Wandeling op de Hamert

Klaske ten Grotenhuis

Met z'n vieren gaan we met de auto naar de Hamert, een deel van het park Maasduinen. Daar aangekomen zullen we wachten op een fietsgroep, maar doordat ze door wegomleggingen de weg zijn kwijtgeraakt, komen ze veel later en besluiten we de rode route te gaan lopen. Eerst gaan we naar een bloemrijk grasland voor de Jachthut. Daar prachtige planten, een Zuringspanner, een Koevinkje, een Dagpauwoog en een Aardhommel gespot. Daarna de route opgepakt. Eerst door bos met o.a. Eik en Berk. Hier en daar een Phegeavlinder gezien. Daarna komen we op de heide, die erg vergrast is met Bochtige smele en Zandstruisgras. Ook Pijpenstrootje ontbreekt niet. En er staan plekken met veel Bezemkruiskruid. Er liggen natte gedeelten, vennen, in het gebied. Hier zien we de mooiste soorten, in die laagtes Dopheide met de bijbehorende vegetatie. Enkele insecten: Watersnuffel, Bruinrode heidelibel, Oeverlibel, Keizerlibel, Groot dikkopje, Bruin zandoogje, Kleine vuurvlinder. Er is een tarwesoort aangeplant, een kruising tussen rogge en gerst. Hier akkerkruiden zoals Akkerdroogbloem en Korenbloem. Het laatste deel weer door bos met aan de linkerkant het Geldern Nierskanaal in de diepte. Dit was ooit een afwateringskanaal van een Duits moerasgebied. Zowel in het bos als op de heide kwamen we een aantal paddenstoelen tegen. Leuk waren de kleintjes als Oranjegeel trechtertje, Schijfmycena, Paardenhaartaailing. Ook vonden we een vrij rare Aardster en bij een ven stonden wasplaten, in elk geval de Zwartwordende wasplaat. Een prachtige wandeling. De blauwe route langs de Maas leek ook erg aanlokkelijk. De slijmzwam Lycogala epidendron wordt in paddenstoelenjargon ook wel Blote billetjeszwam genoemd. In het lichte stadium is de soort infertiel, in het donkere stadium fertiel. Op de foto zijn beide stadia te zien, dit is wel uitzonderlijk. Vaak komen ze voor op stammen waar de schors deels is verwijderd. De naam spreekt vooral kinderen aan, maar tijdens onze wandeling werd er ook om gelachen.

Blote billetjeszwam
Yolanda ten Thije

Bochtige smele en Struisgras
Hans Fortuin

Plantenlijst

Gerda van Uffelen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Duizendblad	Achillea millefolium		Zwart tandzaad	Bidens frondosa
Wilde bertram	Achillea ptarmica		Zwarte mosterd	Brassica nigra
Zevenblad	Aegopodium podagraria		Heggenrank	Bryonia dioica
Gewone agrimonie	Agrimonia eupatoria		Grote hardvrucht	Bunias orientalis
Gewoon struisgras	Agrostis capillaris		Slangenwortel	Calla palustris
Zandstruisgras	Agrostis vinealis		Struikhei	Calluna vulgaris
Grote waterweegbree	Alisma plantago-aquatica		Rapunzelklokje	Campanula rapunculus
Look-zonder-look	Alliaria petiolata		Grasklokje	Campanula rotundifolia
Kraailook	Allium vineale		Herderstasje	Capsella bursa-pastoris
Zwarte els	Alnus glutinosa		Kruldistel	Carduus crispus
Grote vossenstaart	Alopecurus pratensis		Tengere distel	Carduus tenuiflorus
Kromhals	Anchusa arvensis		Zandzegge	Carex arenaria
Gewone ossentong	Anchusa officinalis		Hoge cyperzegge	Carex pseudocyperus
Gewoon reukgras	Anthoxanthum odoratum		IJle zegge	Carex remota
Fluitenkruid	Anthriscus sylvestris		Tamme kastanje	Castanea sativa
Grote klis	Arctium lappa		Korenbloem	Centaurea cyanus
Gewone zandmuur	Arenaria serpyllifolia		Knoopkruid	Centaurea jacea
Korensla	Arnoseris minima		Gewone hoornbloem	Cerastium fontanum subsp. vulgare
Glanshaver	Arrhenatherum elatius		Rankende helmbloem	Ceratocapnos claviculata
Bijvoet	Artemisia vulgaris		Wilgenroosje	Chamaenerion angustifolium
Wijfjesvaren	Athyrium filix-femina		Stinkende gouwe	Chelidonium majus
Bochtige smele	Avenella flexuosa		Wilde cichorei	Cichorium intybus
Stijve moerasweegbree	Baldellia ranunculoides subsp. ranunculoides		Groot heksenkruid	Circaea lutetiana
Madeliefje	Bellis perennis		Akkerdistel	Cirsium arvense
Grijskruid	Berteroa incana		Kale jonker	Cirsium palustre
Ruwe berk	Betula pendula		Speerdistel	Cirsium vulgare
Zachte berk	Betula pubescens		Galigaan	Cladium mariscus

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Muurbloemmosterd	Coincya monensis subsp. cheiranthos		Canadese fijnstraal	Erigeron canadensis
Wateraardbei	Comarum palustre		Veenpluis	Eriophorum angustifolium
Akkerwinde	Convolvulus arvensis		Gewone reigersbek	Erodium cicutarium subsp. cicutarium
Haagwinde (Heggewinde)	Convovulus sepium		Kruisdistel	Eryngium campestre
Buntgras	Corynephorus canescens		Koninginnekruid	Eupatorium cannabinum
Watercrassula	Crassula helmsii		Heksenmelk	Euphorbia esula
Eenstijlige meidoorn	Crataegus monogyna		Beuk	Fagus sylvatica
Klein streepzaad	Crepis capillaris		Zwaluwtong	Fallopia convolvulus
Groot warkruid (Duivelsnaaigaren)	Cuscuta europaea		Rood zwenkgras	Festuca rubra
Brem	Cytisus scoparius		Akkerviltkruid	Filago arvensis
Kropaar	Dactylis glomerata		Duits viltkruid	Filago germanica
Tandjesgras	Danthonia decumbens		Moerasspirea	Filipendula ulmaria
Peen	Daucus carota		Es	Fraxinus excelsior
Vingerhoedskruid	Digitalis purpurea		Gewone duivenkervel	Fumaria officinalis
Grote kaardenbol	Dipsacus fullonum		Bleekgele hennepnetel	Galeopsis segetum
Kleine zonnedauw	Drosera intermedia		Gewone hennepnetel	Galeopsis tetrahit
Ronde zonnedauw	Drosera rotundifolia		Harig knopkruid	Galinsoga quadriradiata
Geschubde mannetjesvaren	Dryopteris affinis		Kleefkruid	Galium aparine
Smalle stekelvaren	Dryopteris carthusiana		Moeraswalstro	Galium palustre
Brede stekelvaren	Dryopteris dilatata		Liggend walstro	Galium saxatile
Mannetjesvaren	Dryopteris filix-mas		Geel walstro	Galium verum
Slangenkruid	Echium vulgare		Stekelbrem	Genista anglica
Gewone waterbies	Eleocharis palustris		Slipbladige ooievaarsbek	Geranium dissectum
Armbloemige waterbies	Eleocharis quinqueflora		Kleine ooievaarsbek	Geranium pusillum
Basterdwederik	Epilobium spec.		Robertskruid	Geranium robertianum
Heermoes	Equisetum arvense		Geel nagelkruid	Geum urbanum
Holpijp	Equisetum fluviatile		Hondsdraf	Glechoma hederacea
Lidrus	Equisetum palustre		Liesgras	Glyceria maxima
Gewone dophei	Erica tetralix		Moerasdroogbloem	Gnaphalium uliginosum
Zomerfijnstraal	Erigeron annuus		Klimop	Hedera helix

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Gewone berenklauw	Heracleum sphondylium		Dwergviltkruid	Logfia minima
Schermhavikskruid	Hieracium sect. Hieracioides		Wilde kamperfoelie	Lonicera periclymenum
Stijf havikskruid	Hieracium sect. Tridentata		Gewone rolklaver	Lotus corniculatus var. corniculatus
Gestreepte witbol	Holcus lanatus		Smalle rolklaver	Lotus glaber
Gladde witbol	Holcus mollis		Moerasrolklaver	Lotus pedunculatus
Kruipertje	Hordeum murinum		Drijvende waterweegbree	Luronium natans
Hop	Humulus lupulus		Veelbloemige veldbies	Luzula multiflora subsp. multiflora
Gewone waternavel	Hydrocotyle vulgaris		Wolfspoot	Lycopus europaeus
Sint-Janskruid	Hypericum perforatum		Grote wederik	Lysimachia vulgaris
Gewoon biggenkruid	Hypochaeris radicata		Waterpostelein	Lythrum portula
Hulst	Ilex aquifolium		Grote kattenstaart	Lythrum salicaria
Reuzenbalsemien	Impatiens glandulifera		Muskuskaasjeskruid	Malva moschata
Klein springzaad	Impatiens parviflora		Echte kamille	Matricaria chamomilla
Griekse alant	Inula helenium		Luzerne	Medicago sativa
Gele lis	Iris pseudacorus		Witte honingklaver	Melilotus albus
Jacobskruiskruid	Jacobaea vulgaris		Goudgele honingklaver	Melilotus altissimus
Zandblauwtje	Jasione montana		Watermunt	Mentha aquatica
Okkernoot	Juglans regia		Drienerfmuur	Moehringia trinervis
Veldrus	Juncus acutiflorus		Pijpenstrootje	Molinia caerulea
Knolrus	Juncus bulbosus		Muursla	Mycelis muralis
Platte rus	Juncus compressus		Zompvergeet-mij-nietje	Myosotis laxa subsp. caespitosa
Biezenknoppen	Juncus conglomeratus		Moerasvergeet-mij-nietje	Myosotis scorpioides subsp scorpioides
Pitrus	Juncus effusus		Aarvederkruid	Myriophyllum spicatum
Padderus	Juncus subnodulosus		Watergentiaan	Nymphoides peltata
Tengere rus	Juncus tenuis		Watertorkruid	Oenanthe aquatica
Jeneverbes	Juniperus communis		Pijptorkruid	Oenanthe fistulosa
Kompassla	Lactuca serriola		Wegdistel	Onopordum acanthium
Akkerkool	Lapsana communis		Wilde marjolein	Origanum vulgare
Veldlathyrus	Lathyrus pratensis		Klein vogelpootje	Ornithopus perpusillus
Vlasbekje	Linaria vulgaris		Koningsvaren	Osmunda regalis

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Bleke klaproos	Papaver dubium		Ranunculus flammula	Egelboterbloem
Grote klaproos	Papaver rhoeas		Ranunculus lingua	Grote boterbloem
Veenwortel	Persicaria amphibia		Ranunculus repens	Kruipende boterbloem
Waterpeper	Persicaria hydropiper		Ranunculus sceleratus	Blaartrekkende boterbloem
Perzikkruid	Persicaria maculosa		Reseda luteola	Wouw
Melkeppe	Peucedanum palustre		Rhamnus cathartica	Wegedoorn (Vuilboom)
Rietgras	Phalaris arundinacea		Rhynchospora alba	Witte snavelbies
Gewoon timoteegras	Phleum pratense		Robinia pseudoacacia	Robinia
Riet	Phragmites australis		Rorippa amphibia	Gele waterkers
Oranje havikskruid	Pilosella aurantiacum		Rorippa palustris	Moeraskers
Muizenoor	Pilosella officinarum		Rubus fruticosus s.l.	Echte braam
Grove den	Pinus sylvestris		Rumex acetosella	Schapenzuring
Smalle weegbree	Plantago lanceolata		Rumex conglomeratus	Kluwenzuring
Grote weegbree	Plantago major subsp. major		Rumex obtusifolius	Ridderzuring
Straatgras	Poa annua		Rumex palustris	Moeraszuring
Gewone salomonszegel	Polygonatum multiflorum		Pijlkruid	Sagittaria sagittifolia
Varkensgras	Polygonum aviculare		Geoorde wilg	Salix aurita
Waterpeper	Polygonum hydropiper		Grauwe wilg	Salix cinerea
Drijvend fonteinkruid	Potamogeton natans		Zeepkruid	Saponaria officinalis
Zilverschoon	Potentilla anserina		Vertakte leeuwentand	Scorzoneroides autumnalis
Viltganzerik	Potentilla argentea		Knopig helmkruid	Scrophularia nodosa
Tormentil	Potentilla erecta		Blauw glidkruid	Scutellaria galericulata
Gewone brunel	Prunella vulgaris		Muurpeper	Sedum acre
Zoete kers	Prunus avium		Zacht vetkruid	Sedum sexangulare
Vogelkers	Prunus padus		Bezemkruiskruid	Senecio inaequidens
Amerikaanse vogelkers	Prunus serotina		Boskruiskruid	Senecio sylvaticus
Adelaarsvaren	Pteridium aquilinum		Dagkoekoeksbloem	Silene dioica
Zomereik	Quercus robur		Echte koekoeksbloem	Silene flos-cuculi
Amerikaanse eik	Quercus rubra		Avondkoekoeksbloem	Silene latifolia subsp. latifolia
Scherpe boterbloem	Ranunculus acris		Blaassilene	Silene vulgaris

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Gewone raket	Sisymbrium officinale		Vogelpootklaver	Trifolium ornithopodioides
Bitterzoet	Solanum dulcamara		Witte klaver	Trifolium repens
Gekroesde melkdistel	Sonchus asper		Reukeloze kamille	Tripleurospermum maritimum
Wilde lijsterbes	Sorbus aucuparia		Goudhaver	Trisetum flavescens
Kleine egelskop	Sparganium emersum		Grote lisdodde	Typha latifolia
Grote egelskop	Sparganium erectum		Grote brandnetel	Urtica dioica
Rode schijnspurrie	Spergularia rubra		Blauwe bosbes	Vaccinium myrtillus
Veenmos	Sphagnum spec.		Echte valeriaan	Valeriana officinalis
Moerasandoorn	Stachys palustris		Stalkaars	Verbascum densiflorum
Grasmuur	Stellaria graminea		Zwarte toorts	Verbascum nigrum
Zeegroene muur	Stellaria palustris		IJzerhard	Verbena officinalis
Gewone smeerwortel	Symphytum officinale		Veldereprijs	Veronica arvensis
Boerenwormkruid	Tanacetum vulgare		Mannetjesereprijs	Veronica officinalis
Paardenbloem	Taraxacum officinale		Schildereprijs	Veronica scutellata
Valse salie	Teucrium scorodonia		Vogelwikke	Vicia cracca
Grote tijm	Thymus pulegioides		Heggenwikke	Vicia sepium
Kleine morgenster	Tragopogon pratensis		Vierzadige wikke	Vicia tetrasperma subsp. tetrasperma
Hazenpootje	Trifolium arvense		Akkerviooltje	Viola arvensis
Liggende klaver	Trifolium campestre			

Rapunzelklokje
Yolanda ten Thije

Zandblauwtje
Hans Fortuin

Wegdistel (Onopordum acanthium)
Ger*da van Uffelen*

Vogellijst

Lex Burgel

		Houtduif		Grasmus		Ringmus
Grauwe gans		Turkse tortel		Kleine karekiet		Vink
Grote Canadese gans		Koekoek		Bosrietzanger		Kneu
Brandgans		Bosuil		Spotvogel		Putter
Nijlgans		Kerkuil		Fitis		Groenling
Wilde eend		Gierzwaluw		Tjiftjaf		Goudvink
Kuifeend		Zwarte specht		Goudhaan		Appelvink
Fazant		Groene specht		Vuurgoudhaan		Rietgors
Dodaars		Grote bonte specht		Winterkoning		Geelgors
Fuut		Kleine bonte specht		Gr. vliegenvanger		
Aalscholver		Veldleeuwerik		Koolmees		
Grote zilverreiger		Boomleeuwerik		Zwarte mees		
Blauwe reiger		Oeverzwaluw		Pimpelmees		
Ooievaar		Boerenzwaluw		Kuifmees		
Zwarte ooievaar		Huiszwaluw		Matkop		
Lepelaar		Boompieper		Glanskop		
Buizerd		Witte kwikstaart		Staartmees		
Wespendief		Gele kwikstaart		Baardman		
Sperwer		Heggenmus		Boomklever		
Havik		Roodborst		Boomkruiper		
Torenvalk		Nachtegaal		Ekster		
Waterhoen		Zwarte roodstaart		Gaai		
Meerkoet		Roodborsttapuit		Kauw		
Scholekster		Zanglijster		Roek		
Kievit		Grote lijster		Zwarte kraai		
Kokmeeuw		Merel		Spreeuw		
Zilvermeeuw		Tuinfluiter		Wielewaal		
Holenduif		Zwartkop		Huismus		

Vlinders

Marijke Drees

Dagvlinders	Excursie's
Zwartsprietdikkopje	14
Groot koolwitje	1b
Groot dikkopje	14, 11, 10
Klein koolwitje	1b, 14, 11
Citroenvlinder	1b, 11, 2, 12, 1c
Geaderd witje	1b, 2
Kleine vuurvlinder	1b, 14, 10
Eikepage	10
Atalanta	10
Distelvlinder	
Kleine vos	
Gehakkelde aurelia	1b, 14, 11, 2, 10
Kleine ijsvogelvlinder	1b, 11, 10
Bont zandoogje	11, 10
Hooibeestje	1b, 11
Oranje zandoogje	2, 1b
Koevinkje	1b, 1c
Bruin zandoogje	1b, 14, 10
Atalanta	14, 11, 2, 12
Boomblauwtje	11
Dagpauwoog	2, 10
Distelvlinder	1b
Nachtvlinders	
Heidespanner	11
Zebrarups	1b, 11
Phegeavlinder	11, 2
Zuringspanner	11
Gestreepte goudspanner	11

Het Groentje
Willy Fortuin

Kleine ijsvogelvlinder
Yolanda ten Thije

Phegeavlinder
Inge van Iterson

Zebrarupsen van de St Jacobsvlinder
Yolanda ten Thije

Libellen

Marijke Drees

Naam	Excursie's
Weidebeekjuffer	1b, 2a
Tengere pantserjuffer	1b
Tangpantserjuffer	1b
Lantaarntje	12
Azuurwaterjuffer	1b
Watersnuffel	1a
Blauwe breedscheenjuffer	2a
Grote keizerlibel	11, 1b
Gewone oeverlibel	14, 12, 10
Zuiderlijke oeverlibel	1a
Beekoeverlibel	10, 14
Zuidelijke oeverlibel	1b
Viervleklibel	
Steenrode heidelibel	14, 1b
Bruinrode heidelibel	11, 10
Bloedrode heidelibel	1b
Zwervende heidelibel	14
Vuurlibel	14, 1c
Platbuik	10
Paardebijter	11

Tengere pantserjuffer
Yolanda ten Thije

Watersnuffel
Marlies

Bloedrode heidelibel
Yolanda ten Thije

Tandem Azuurwaterjuffer
Marlies

Vrouwtje Platbuik
Ineke Allis-Sicherer

Overige insecten door Marlies

Akkerhommel	- Bombus pascuorum
Steenhommel	- Bombus lapidarius
Aardhommel	- Bombus terrestris
Weidehommel	- Bombus pratorum
Boomhommel	- Bombus hypnorum
Koekoekshommel onbekend	- Bombus (Psithyrus) spec.
Pluimvoetbij	- Dasypoda hirtipes
Snorzweefvlieg	- Episyrphus balteatus
Bijenwolf	- *Philanthus triangulum*
Terrasjeskommazweefvlieg	- Eupeodes corollae
Doodskopzweefvlieg	- Myathropa florea
Rode bosmier	- Formica spec.
Bosrandroofvlieg	- Neoitamus cyanurus
Borstelroofvlieg	- Dysmachus trigonus
Zwartdijroofvlieg	- Neomochtherus geniculatus
Goudoogdaas	- Chrysops relictus)
Mierenleeuw	- Myrmeleontidae
Gouden tor	- Cetonia aurata
Een bladsprietkever	- Anomala dubia
Zevenstippelig lieveheersbeestje	- Coccinella septempunctata
Aziatisch lieveheersbeestje	- Harmonia axyridis
Schaakbordlieveheersbeestje	- Propylea quatuordecimpunctata
Bastaardzandloopkever	- Cicindela hybrida
Boszandloopkever	- Cicindela sylvatica
Coloradokever	- Leptinotarsa decemlineata
Driehoornmestkever	- Typhaeus typhoeus
Voorjaarsmestkever	- Geotrupes vernalis
Kleine wespenbok	- Clytus arietis

Pyjamawants	-Graphosoma lineatum
Groene stinkwants	- Palomena prasina
Schrijvertje onbekend	- Gyrinidae indet.
Elzenhaantje	- Agelastica alni
Kleine rode weekschild	- Rhagonycha fulva
Boskrekel	- Nemobius sylvestris
Bramensprinkhaan	- Pholidoptera griseoaptera
Gewoon doorntje?	- Tetrix undulata
Greppelsprinkhaan	- Roeseliana roeselii
Grote groene sabelsprinkhaan	- Tettigonia viridissima
Krasser	- Pseudochorthippus parallelus
Kustsprinkhaan	- Chorthippus albomarginatus
Spitskopje onbekend	- Conocephalus spec.
Veldsprinkhaan onbekend	- Gomphocerinae spec.

Doodskopzweefvlieg
Klaske ten Grotenhuis

Kleine wespenbok
Klaske ten Grotenhuis

Krasser
Marlies

Paddenstoelenlijst

Herman en Klaske ten Grotenhuis

Hamert	Schuitwater	Schadijkse bossen	Eendenmeer
Oranjegeel trechtertje	Kleine aardappelbovist	Ruitjesbovist	Regenboogrussula
Schijfmycena	Parelamaniet	Plooivoetstuifzwam	
Paardenhaartaailing	Doolhofzwam	Heksenboter	
Hertenzwam	Blote billetjeszwam	Dennenzwavelkop	
Tonderzwam	Tonderzwam	Twijgkorstzwam	
Waaiertje	Berkenzwam	Roodbruine slanke amaniet	
Winterhoutzwam	Bleke franjehoed	Parelamaniet	
Elfenbankje	Roodgerande houtzwam		
Grijze buisjeszwam	Regenboogrussula		
Aardster			
Vermiljoenhoutzwam			
Fopelfenbankje			
Zwartwordende wasplaat			
Roodbruine slanke amaniet			
Afgeplatte stuifzwam			

Kleverige koraalzwam in het landgoed Geijsteren
Yolanda ten Thije

Hazenpootje op de camping Marlies

Rossig buiskussen in het Bergerbos
Yolanda ten Thije

Spinnen

Hans Fortuin

Gewone doolhofspin - *Agelena labyrinthica*
Kraamwebspin - *Pisaura mirabilis*

Zoogdieren

Marijke Drees

Sporen van een vos	1b
Beversporen	2, 11
ree	11
Konijnensporen	1b
wezel	1c
eekhoorn	1c
Dode egel	1c

Reptielen en amfibieën door Marlies

Reptielen

- Levendbarende hagedis - *Zootoca vivipara*
- Zandhagedis - *Lacerta agilis*

Amfibieën

- Bruine kikker - *Rana temporaria*
- Groene kikker onbepaald - *Pelophylax spec.*
- Heikikker - *Rana arvalis*
- Rugstreeppad - *Epidalea calamit* -

Gewone barnsteenslak
Succinea putris
Marlies

Slanke barnsteenslak/ Tweeling-barnsteenslak *Oxyloma spec*
Marlies

Groene kikker
Yolanda ten Thije